

17 ta' Jannar, 1963

Imhallee:

Onor. Prof. Joseph Henry Xuereb, LL.D.

Michael Balzan

versus

Barry Raymond Dobson

Danni — Karozza — Hire Purchase — Riskju

F'kuntratt li l-proprietà fil-ħaġa mibjugha tghaddi mal-ftehim u mhux wara, mhux verament kuntratt ta' "hire purchase". Għalhekk id-danni li jistgħu jgħru illi-oġġett mibjugħ, f'dan il-każ karozza, jibqgħu għar-riskju tax-xerref.

Il-Qorti, rat iċ-ċitazzjoni li biha l-attur, wara li ppremetta illi l-konvenut xtara l-karozza numru dsatax-il elf sitt mija u erbgha u tmenin (19684) mingħand l-attur taħt is-sistema tal-hire purchase skond id-dokument "A" unit mal-att taċ-ċitazzjoni, u illi in segwitu peress li l-konvenut ma kienx fi grad li jibqa' jħallsu r-rati miftehma, u anke peress li kien ikkaguna

fl-istess karrozza danni rilevanti, il-kontendenti ftehm u li l-karrozza tigi restitwita lill-attur b'dan illi r-riparazzjonijiet okkorrenti fiha jsiru a spejjeż tal-konvenut, li obbliga ruħu li jhállashom lill-attur, u illi l-konvenut çahad dan l-obbligu tiegħu (Dok. B) fuq il-pretest li ma kien hemm xejn bil-miktub, talab li — premessi d-dikjarazzjonijiet u mogħtija l-provvedimenti meħtiega — l-istess konvenut (i) jigi dikjarat responsabbli tad-danni kaġjonati fil-karrozza numru dsatax-il elf, sitt mija u erbgħa u tmenin (19684) tal-attur, u dan tant in forza tal-obbligu minnu assunt kif fuq ingħad kemm ukoll in forza tal-obbligu legali tar-risarciment tal-ħsara kaġjonata bi htija tiegħu fil-karrozza proprietà tal-attur, u (ii) jigi konsegwentement kundannat minn dina l-Qorti jhállas lill-attur dik is-somma li tigi likwidata okkorrendo bl-opera ta' periti, bħala l-ispiza neçessarja sabiex tigi riparata l-ħsara fl-imsemmija karrozza. Bl-ispejjeż, komprizi dawk tal-ittra ufficjali tal-ħdax (11) ta' Ottubru, 1960, u bl-imghaxijiet mid-data tas-sentenza;

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u n-nota tax-xhieda kif ukoll id-dokumenti preżentati maç-çitazzjoni;

Rat in-nota tal-eçbezzjonijiet tal-konvenut li biha qal li hu qatt ma aççetta li jhállas għall-ħsara li kien hemm fil-karrozza, anzi hu kien qal lill-attur li ma kienx sejjer hekk iħállas u dan qabel ma l-attur ha l-karrozza mingħandu; u għalhekk id-domandi attriçi haqquhom jigu miçħuda bl-ispejjeż;

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u n-nota tax-xhieda preżentati mill-konvent;

Rat id-degriet tagħha, diversament presjeduta tat-tlettax (13) ta' Jannar, 1961, li bih gie nominat Perit legali biex jirrelata jekk il-pretensjoni ta' l-attur hiex fondata u, f'każ affermattiv, jillikwida l-ammont dovut mill-konvenut u jagħmel kull

osservazzjoni li għandha x'taqsam mal-każ;

Rat ir-Relazzjoni Peritali preżentata fis-sitta (6) ta' Lulju, 1961 u mahhufa fit-tmiena (8) ta' Jannar 1962, kif ukoll il-Verbali tas-seduti minnu mizmuma u dokumenti lilu preżentati;

Rat l-atti l-oħra tal-kawża;

Semgħet it-trattazzjoni orali;

Ikkunsidrat:—

Illi d-domanda tal-attur hija diretta biex il-konvenut ikkundannat iħallas tal-ħsara li hemm fil-karozza msemmija fiċ-ċittazzjoni u dana sija għaliex il-konvenut kien aċċetta li jħallas għaliha u sija għaliex hu responsabbli għaliha billi kien hu li kkaġjonaha bi htija tiegħu fil-proprietà tal-attur;

Illi l-Perit Legali wasal għall-konkluzjoni li l-konvenut kien aċċetta li jħallas ta' dawna d-danni, meta giet risoluta l-vendita, u llikwida l-istess danni fi-ammont ta' ħamsa u għoxrin lira, sitt xelini u ħames soldi (£25-6-5); l-istess Perit Legali ssottometta li t-tieni kawżali, bażata fuq il-htija, m'hiex fondata billi l-proprietà tal-karozza kienet għaddiet fil-konvenut u għalhekk hu ma setax jarreka dannu fiha a skapitu ta' l-attur;

Illi dwar it-tieni kawżali l-Qorti thoss li jistgħu jqumu xi kwistjonijiet, anke dwar in-natura stess tal-ftehim u l-validità tiegħu mħabba l-mod li sar; infatti ta' min ighid mill-ewwel, kif semma l-Perit Legali, li ma jidhirx li l-ftehim kien tali li in forza tiegħu l-attur irriserva l-proprietà tal-karozza u żżid il-Qorti, il-ftehim ma jistax jissejjaħ ta' "hire purchase" (f'liema każ ukoll il-proprietà kienet tibqa' ta' l-attur) la darba l-

kerrej jidher li ma setax jiritorna l-karozza bla ebda konsegwenzi ohra hliet li jitlef dak li hallas, billi l-attur kellu dritt jinsisti għall-bilanċ u hekk issir bil-fors il-vendita; issa in vista ta' dan u cioè li l-ftehim kien ta' bejgh, kien ikun xieraq li wiehied jara jekk kienx neċessarju li ssir skrittura, jekk l-iskrittura a fol. 4 kienetx biżżejjed fiha nnifisha billi m'hiex firmata mill-attur stess u ma tinsabx regolarment bollata. Dana però kien ikun verament neċessarju li kieku l-kawża kienet għall-esekuzzjoni tal-ftehim milli għad-determinazzjoni tar-relazzjonijiet bejn il-partijiet in vista tal-mod kif huma tterminaw ir-relazzjonijiet tagħhom derivanti mill-istess ftehim, u cioè indipendentement milli huma kienux jew le għamli dak kollu li kien meħtieġ biex dana l-ftehim ikun legalment validu. Għall-fini tal-kwistjoni preżenti, dwar l-aspett legali tagħha, il-Qorti tħoss li huwa biżżejjed li ssemmi li skond dana l-ftehim, id-dritt ta' l-attur li jittermina l-bejgh u jiehu lura l-karozza, kien neċessarjament jimporta li hu jidher li lura kif taha, salv il-*"fair wear and tear"* li tħallas tiegħu; dan jimplika l-fatt ta' risoluzzjoni ta' negozju li jkun sar, billi l-partijiet, sa fejn dan ikun possibbli, jridu jitpoġġew fi-istat pre-eżistenti għan-negozju. Izda għal danni fil-karozza, indipendenti minn xi nuqqas tal-konvenut, dan ma kienx jirrispondi u hu għalhekk li, f'nuqqas ta' ftehim, trid tirriżulta r-responsabbiltà tad-danni fil-konvenut: il-proprietà tal-karozza fiż-żmien li saru d-danni għalhekk issir kwistjoni ta' importanza relativa, in vista tar-risoluzzjoni tal-ftehim originali. Jekk dan ma kienx validu allura l-proprietà baqgħet fi-attur. Il-partijiet jidher li riedu jirregolaw ukoll dina l-pożizzjoni meta rrisolvew in-negozju li kellihom u hu għalhekk l-iżjed importanti, anke mill-aspett legali tal-kwistjoni, dak li l-partijiet ftehm u fir-rigward bħala kwistjoni ta' fatt, billi dana l-ftehim jixhed dawl għas-soluzzjoni anke tal-kwistjoni ta' responsabbiltà involuta fid-damanda; u hekk iż-żewġ kawżalijiet jigu b'xi mod jiddependu, dwar il-prova tagħhom, minn dak li jirriżulta li kien il-ftehim tal-kontendenti meta hallew in-negozju, għalkemm dan diret-

tament jikkostitwixxi l-ewwel kawżali;

Illi fuq dina l-ewwel kawżali, il-Qorti thoss li ghandha tadotta l-konkluzjonijiet peritali li huma bażati fuq apprezzament tajjeb tal-provi prodotti, kostitwiti mix-xhieda tal-attur u mill-ittra tal-konvenut tal-proċess; infatti din ta' l-aħħar tista' tiftihem fis-sens li l-konvenut jammetti li kien assuma li jhallas għad-danni verbalment u li kien jaħseb li dan ma kienx biżżejjed biex johloq fih obbligu legali li seta' biss fi-opinjoni tiegħu, jidderiva minn dokument miktub. Oltre però dana l-fatt u s-sottomissjonijiet tal-Perit, il-Qorti thoss li jista' jiġi rikavat argoment ieħor favur it-teżi attriċi dwar ir-responsabbiltà tal-ħsara bħala tali, meritu proprju tat-tieni kawżali ntiża fis-sens premess (cioè apparti l-kwistjoni tal-proprietà tal-karozza) mid-dikjarazzjoni tal-fatti akkompanjanti n-nota ta' l-eċċezzjonijiet, liema proċedura skritta tas-sumi importanza billi speċjalment il-konvenut ma xehedx fil-kawża; hemmhekk jingħad li l-konvenut irrisponda lill-attur li ma setax iħallas tad-danni fid-"differential casing" għaliex ma kellux flus, billi kieku kellu flus kien ikompli jhallas ir-rati biex jixtri l-karozza, u ma jingħadx dak li kien ikun ferm importanti, li hu rrisponda lill-attur li hu ma kienx tenut iħallas għal dawka d-danni; allura hu kien iħallas ta' dina l-ħsara u jzomm il-karozza. Veru li iżjed 'l isfel f'dik il-proċedura skritta l-konvenut isemmi li dina l-ħsara aktarx kienet teżisti meta hu xtara l-karozza u li din hi tali ma tigris weħidha, però dan ma jgħid li qalu lill-attur iżda jidher li biss qalu l-ewwel darba f'dik il-proċedura; intant l-attur xehed li darba hu kien ra lill-konvenut juża l-karozza b'mod li seta' kkaġuna l-istess ħsara jew li din kienet ġa ġrat u l-konvenut ma kienx qallu biha, u għalhekk hu raġjonevoli li wieħed jaħseb li l-konvenut kien iħossu, u kwindi fil-fatt kien, responsabbli wkoll tal-istess ħsara, u dan isaħħaħ il-konkluzjonijiet peritali li l-konvenut assuma li jhallas għal dina l-ħsara, basta din tkun f'miżura li tghid id-ditta Mamo Brothers fejn il-kontendenti

jirriżulta, kif qal il-Perit Legali, li riedu li ssir ir-riparazzjoni;

Ikkunaidrat:—

Illi dwar il-likwidazzjoni tad-danni fl-ammont ta' hamsa u għoxrin lira sitt xelini u hames soldi (£25-6-5d), ma saret ebda kritika mill-kontendenti u l-Qorti, in vista ta' dak li rriżulta, ma ssibx raġuni biex ma tadottaheix.

Għal dawna r-raġunijiet u tal-Perit Gudizzjarju, sa fejn kompatibbli ma l-istess;

Il-Qorti tiddeċiedi adesivament għat-talbiet attriċi billi, għall-finijiet tat-tieni domanda, tillikwida d-danni dovuti lill-attur fl-ammont ta' hamsa u għoxrin lira sitt xelini u hames soldi (£25-6-5). L-ispejjeż jithallsu mill-konvenut.

